

Noviji konkordati i katolička akcija.

Dr Dragutin Kniewald.

U konkordatu s Lettonskom 1922. određuje art. XIII.: Republika Lettonska ne će stavljati zapreka djelatnosti, što je nadzire nadbiskup u Rigi, a što je vrše udruženja katolika u Lettonskoj. Ova će udruženja imati ista prava, kao i druga društva, što ih priznaje država. Perugini, Concordata vigentia, Romae 1934, 7/17, primjećuje, da ovamo spadaju i društva KA, jer potpadaju pod vlast nadbiskupa u Rigi i jer pomažu njegovu apostolsku službu.

U konkordatu s Litvom 1927. određuje art. XXV.: Država će dati punu slobodu organizovanja i djelovanja udruženjima, koja prosljeđuju ciljeve, što su prvotno vjerski i koja su sastavni dio KA, te, kao takva, ovise od autoriteta mjesnog Ordinarija. Perugini, o. c. 69/37 primjećuje, da je to prvi primjer in aure concordatario, po kojem se KA izrijeком uzima u zaštitu. Ipak je u Lettonskom konkordatu bila već uključena zaštita KA u art. XIII. koji govori o katoličkim udruženjima. Lettonski je konkordat sklopljen 20. V. 1922., dakle tek nekoliko mjeseci nakon izbora Pija XI. Papom i prije enciklike Pija XI. »Ubi arcano Deo« od 23. XII. 1922, u kojoj već Pijo XI. izrijeком napominje KA i zove je sebi »najdražom«.

U konkordatu s Italijom 1929. određuje art. 43.: Talijanska država priznaje organizacije, koje ovise o ACI, u koliko one, prema odredbama, što ih je izdala sveta Stolica, razvijaju svoju djelatnost izvan i iznad svake političke stranke i pod neposrednom ovisnošću od crkvene hierarhije za proširenje i provođenje katoličkih načela. Sveta Stolica prigodom sklapanja ovog konkordata prihvaća priliku da ponovno zabrani svim crkvenjacima i redovnicima u Italiji upisivanje ili djelovanje u kojoj mu drago političkoj stranci.

S Njemačkom je sklopila sveta Stolica konkordat 1933. Art. 31. veli: One organizacije i udruženja, koje služe isključivo vjerskim, čisto kulturnim i karitativnim ciljevima i koje su kao takve podređene crkvenoj vlasti, bit će zaštićene u svojim ustanovama i u svojem djelovanju. One katoličke organizacije, koje osim religioznih, kulturnih ili karitativnih ciljeva služe i drugim svrhama, među inim i socijalnim ili staleškim zadaćama, uživat će zaštitu art. 31. al. 1. u koliko bude osigurano razvijanje njihove djelatnosti izvan svake političke stranke. Time se ne prejudicira njihovom možebitnom uvrštenju u državna udruženja. Ostaje pridržano dogovoru između vlade Reicha i njemačkog episkopata, koje su to organizacije i udruženja, koja potpadaju pod odredbe art. 31. ovog konkordata. Ukoliko sama država (Reich ili zemlja) uzdržavaju športske ili druge omladinske organizacije, bit će poskrbljeno, da članovi ovih organizacija uzmognu redovito vršiti svoje crkvene dužnosti u nedjelju i blagdane. Oni ne će biti ni na što prinukani što ne bi bilo u skladu s njihovim vjerskim i čudorednim uvjere-

njima. Perugini (O. c. 254/57) primjećuje, kako se očito vidi razvika u konkordatima gledom na KA. U Lettonskom je konkordatu uključena, ako i ne izrijeком. U Litavskom je izrijeком spomenuta. U talijanskom se još jače naglasuje čisto vjerski značaj KA. A u njemačkom se više ne priznaje KA samo sloboda postojanja i djelovanja, nego joj se daje i zaštita u njezinim ustanovama i njezinom djelovanju. Tu se ujedno ustanovljuje i to, da ovu zaštitu uživaju i ona katolička društva, koja prosljeđuju socijalne ili staleške ciljeve, a razvijaju svoju djelatnost izvan i iznad svake političke stranke.

S austrijskom je republikom sklopiła sv. Stolica konkordat 1934. U protokolu, koji je priložen konkordatu, dodaje se art. XIV. konkordata: Austrijska savezna država daje udruženjima, koja prosljeđuju prvotno vjerske ciljeve, te koja sačinjavaju KA i kao takve potpadaju pod vlast mjesnog Ordinarija, punu slobodu gledom na njihovu organizaciju i njihovo djelovanje. Savezna će se država za to brinuti, da bude zaštićeno uzdržavanje i razvijanje onih organizacija katoličke mladeži, što ih priznaju nadležni crkveni poglavari i da u onim omladinskim organizacijama, što ih ustanovljuje država, bude katoličkoj mladeži osigurano dostojno izvršavanje vjerskih dužnosti i odgoj u vjersko-čudorednom smislu prema načelima Crkve. Štampa ne će biti podvrgnuta nikakvim ograničenjima gledom na zastupanje katoličke nauke.

Bilješke iz moralnog bogoslovlja.

Prof. A. Živković.

I. Moral u medicini. Ovih se posljednjih godina provlači medicinskom literaturom riječi o krizi medicine. Javljaju se glasovi, koji jasno i otvoreno govore, da medicina na dosadanjem putu ne može i ne smije prosljediti, već da joj se valja okrenuti drugim smjernicama, koje više odgovaraju i naučnoj visini i čovječjem dostojanstvu. Otpočeo je tako Oskar Bumke, Münchenski psihiater, a nastavio Bernhard A s c h n e r u djelu »Krisis der Medizin« (5. izdanje 1933., Hippokrates-Verlag, Stuttgart). Za njina cio niz imena, koja nešto znače u naučnom svijetu: Jos. Losse, Erwin Link, J. Bresler, M. Reinhardt, Hans Much, W. Capelle itd.

Što se prigovara dosadanoj medicinskoj znanosti? Ovo: a) da se drži stare celularne teorije po Virchowu i lokalne terapije, b) da službena medicina zastupa materijalistički nazor na svijet, c) da ima isključivo prirodoznanstveni karakter, pa i čovjeka smatra tek podesnim objektom za pokušaje svojih naučnih hipoteza, d) da u fanatično-naučnom »istraživanju« ima odveć veliki uplit kemija, 6) da često igra samo na jednu kartu i slijepo slijedi samo jednu metodu, 7) da u vezi s rečenim pod b) psihičke pojave svodi na suštu fiziologiju. Sve su te pojave samo upliv one škole, koja bez